

SZÉKELYFÖLD

Politikai, közgazdasági, társadalmi és szépirodalmi hirlap.

Megjelenik hetenkint kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési árak: Egész évre 10 korona, félévre 5 korona, negyedévre 2 korona 50 fillér. Egyes szám ára 10 fillér.
Üzsegek, tanítók, iparosok és egyesületek, melyek egyenként, ha előfizetnek, 8 koronáért kapják a lapot.

Felolós szerkesztő: Dobay János.
Kiadó-tulajdonos: Ifj. Jancsó Mózes.

A lap szellemi részét illető közlemények, a szerkesztőséghez (Dobay János Kézdi-Vásárhelyt) intézendők.
Kiadóhivatal K.-Vásárhelyt az ifj. Jancsó Mózes könyvnyomdájában, hová a hirdetések s előfizetési pénzek küldendők.

Belügyi költségvetés.

A belügyi minisztérium költségvetése feletti általános vita során felvetették a nemzetiségi kérdést és a szocializmus terjedésének meggátolása kérdését. Ez utóbira nézve a törvényhozás minél gyorsabb segélyét követelték, míg ellenben a nemzetiségi kérdés csakis az elvi kijelentések és általános vélemények keretében mozgott.

Az európai nemzetiségi kérdésnek kétféle nyilvánulása van. Az egyik: az állami egység, az egységes nemzeti állam védelme; a másik pedig a fajok elkeseredett harca egymás ellen, a szupremacziáért. A mi nemzetiségi harcunk az egységes nemzeti állam védelmének kategóriájába tartozik. Nálunk nincs fajgyűlölet, nálunk nem akarja egyik népfaj a másikat elnyomni, avagy kiszorítani az országból. A mi nemzetiségi harcunk az egységes magyar állameszme ellen irányul.

A magyarországi nemzetiségek nem mernek ugyan jogot formálni arra, hogy az államhatalmi hegemoniáért nyíltan küzdjenek. Azt sem lehet mondani, hogy ennek a hegemoniának elérése képezné a nemzetiségi törekvések távolabbi célját. Mert az nyilvánvaló, hogy az államhatalmi hegemoniához egyetlen nemzetiségnek sincs történelmi jogcíme. Egyetlen nem-

zetiségben sincs akkora erő, hogy az állami hatalmat a magyartól magához ragadja és az egész állami életnek a saját képére és hasonlatosságára adjon új jelleget. De még a kantonális, föderalistikus törekvéseknek sem lehetne céljuk Magyarországon, mivel hiányzik a szövetekezési hajlam és az állami szövetség létrehozásához szükséges erő az egyes nemzetiségekben.

Már ez is egyik legfontosabb oka annak a józan magyar politikának, hogy Magyarországon az államhatalom csak magyar jelleggel, a történelmi tradíció alapján állhat fenn, s ha erről az alapról letérünk, az államhatalom megszűnik; a politikai nemzet széttörik, a terület pedig felosztatik. Magyarország megszűnik létezni, kitöröltetik az élők sorából. Egészen új állami alakulat lép a helyébe, mielőtt a magyar központi hatalom kibillentetik a súlypontjából.

Ebből is látszik, hogy nálunk nem a szovinizmus küzd a nemzetiségi törekvésekkel szemben, hanem az állami hatalmat kell védeni a széthúzó elemek ellenében. Ennek a központi hatalomnak védelme nem a szovinizmusra tartozik. Ezen központi hatalom előtt minden faj, minden nemzetiség, minden felekezet teljes jogegyenlőséget, kölcsönösséget és viszonyosságot élvez. Éppen azért teljesen jogosu-

latlan minden olyan nemzeti törekvés, mely a központi hatalom rovására akar engedményeket kicsikarni. Ennek a központi hatalomnak gyengítésére törekszik. Ennek a törekvésnek ellene szegülni, ez az igazi nemzeti politika feladata. Ennek a magyar központi államhatalomnak erősítése, megszilárdítása a célszerű állami szervezéstől függ.

Ezért fontos nálunk a közigazgatás célirányos rendezése. Épen azért a magyar közigazgatás reformjánál nem lehetnek irányadók a tisztán elméleti szempontok, nem követhetünk külföldi közigazgatási rendszereket, a mi közigazgatásunk alapföltételeit itt a hazában kell keresnünk, a mi sajátságos viszonyaink között. De ez nehezé is teszi a közigazgatás teljesen újjaátalakítását. Innét magyarázhatók meg a sikertelen kísérletek, amelyek különféle közigazgatási tervezetek és javaslatok keresztülvitele céljából történtek. Vannak, akik azt mondják, hogy szükségtelen nagy reformokkal előállani, hanem csak az esetről esetre észlelt hiányokon kellene segíteni.

Vannak, a kik azt állítják, hogy a mostani közigazgatási szervezet teljesen megfelel a mi viszonyainknak, azon kár lenne bármit is javítani. A megye, a járás, a város, a község mostani szervezete helyesen szolgálja az állam érdekeit.

TÁRGZA.

Boru után derű.

Ti, szerelmes gyermekek, kik a szerény hold halvány sugárkaja mellett inkább szerettek elmélázni, mint a fényes bálterem bódító légkörében, ide hallgassatok! Egy mesét mondok el.

Lehet, hogy meg is történt valaha, régen; mikor még a kényes modern nem élt; mikor a szalonnok aranyos lepkéi szabad ég alatt, virágos réteken szívták az illatot s a tündértó sima tüköre előtt végezték a toilletet.

Különbben rátok bizom, szerelmes gyermekek, ti döntsetek el: mese-e, vagy történet? Mindegy akármit gondoljatok felőle.

Kihánvadt szívemben keresgélve, csak úgy véletlenül akadtam rá.

* * *

Az erdő csendes volt, mint egy magányos templom.

Lágy szárnyain fenyő- és vadvirág-illatot hordozott a zefir.

A hegyi csermely halkan csilingelve szaladt mély medrében. Itt játszva a sűrű bozót alá rejtőzött, amott meg újra előbukkant ingerkedve a lehajló fűszálakkal. Ezüstös hátán pajzán habok kergetőztek. Mikor egy elérte a mást össze csókolóztak s a legelső édes csókba vége lett életöknek. Szegény boldog habok!

A csermelyhez közel, ott, hol legárnyasabb volt a pázsit, a kigyózó ösvény mellett állott egy férfi.

Messziről nézve olyannak látszott, mint egy családost ábrázoló szobor. Egyik kezét felhős homlokára emelte; másikban kopott hangszert tartott, melynek szakadozott hurjai körül fonták mozdulatlan tagjait. Öreg fájdalom hajtotta le ifjú fejét s a dus barna fürtök gyöngéden borultak vállaira. Halvány arcának szabályos, szép vonásaiba némán ült a lemondás. Csak néha emelkedett föl széles melle s ilyenkor megrándult ajkai közt egy-egy tompa sóhajzás keletkezett.

A sötét fenyves, mint egy vén cselszövő, mélyen, érthetetlenül mormolt.

Az ifjú egyszerre idegesen kapott szívéhez s keservtől fuldokolva így beszélt:

„Te, magányos hálátlan lakója, komor fenyves, még te is ellensége lettél lelkem nyugalmanak! — Hah! És én azt hittem, hogy nálad balzsamot talállok sebemre. Eddig értettem szavaidat. Most látom te is megcsaltál, mint a kíméletlen világ; titkos beszédedben gyógyír helyett mérges törökre lelek. — Hálátlan.”

Még többet is mondott volna, de fájdalom elnyomta szavát. S a komor hegy tompán nyögte vissza a vérző keservnek hangjait.

Tovább imbolygott az ifjú; egy közel lévő mohos köre ült, melyről azt hihetné az ember, hogy még a vízőzön hajtotta oda. Itt maga mellé helyezve az elnyűtt hangszert a sötét fenyvesre

függeszté könyes szeméit s halk panaszra nyíltak ajkai:

„Pedig ezt nem érdemeltem tőled.

Gyermekek éveimet a te csendes öledben éltem át. Itt hallgattam először titkolózó gerle bugását, a csalóány bájoló énekét, a csermely altató zenéjét; a szélvész megrázó süvöltését s a mennydörgés sziklát repesztő szózatát.

E hangok hevitették át először keblemet; ezek alkották a különböző, de egymással lágy harmóniában lévő érzelmekből kedélyvilágomat. S ezektől nyertem az ihletet, midőn a lant megpendült kezemben.

Akkor, édes gyermekéveimben, a mig még naiv lelkem nem ismerte a világot, akkor boldog voltam.

Oh, bár mindig is itt éltem volna szűz kebled magányában.

De a távolról szépnek látszó fény vágyat keltett szívemben; mentem, hogy elérhessem azt. S minél inkább haladtam előre, annál messzebbre szállott és annál hidegebb lett a fény, melynek fagyos sugarai végre kiszítták lelkemnek minden melegét.

Mig fejemet a szenvedések villámai sujtották, addig a gyönyörszomjas szíveket tiszta dallal tápláltam.

Ez összetépett hangszer bugó áriái lágyították meg a szilaj lánykának keblét s e bűvös hurok zengettek tust, midőn a néma hárs lombja alatt ölelkező szerelmes párnak hosszú, tüzes csókja elcsattant.

Csak új szellemet kell belevinni a közigazgatásba, új szellemet kell önteni a végrehajtó hatalom ezen organumaiba. Mert a törvények nem rosszak, hanem azok alkalmazásában van a hiba. A kik ezt állítják, azoknak véleménye szerint tulajdonképpen a közigazgatási bajokon akként lehetne segíteni, hogy ha egy jó, mindenben ügyes közigazgatási kart nevelnénk.

Mi helyesnek tartjuk azt a rendszert, hogy fokozatosan javítsuk a közigazgatást és ne induljunk külföldi rendszerek után. Annyival is inkább, mert nem egyszer tapasztaltuk, hogy ha külföldi intézményeket ültettek át hozzánk, azoknak itt többször fogantatjuk nem lett. De nézetünk szerint kétség többé nem lehet a közigazgatás főbb elvei iránt. Minden legaprólékosabb közigazgatási reformnak egy célra kell nézni, ez pedig a központi államhatalom erősebitése. Az állami közigazgatás szálainak szaporítása. Ezt az elvet fogadták el eddig is mindazok, akik a reformok megvalósítását tűzték ki feladatuk.

Hisz nyolcz évvel ezelőtt már törvénybe iktatták az állami közigazgatás elvét. A részletkérdéseknek most már ezen az alapon kell megoldatniok. Nem kell ezeket a részleges intézményeket egyszerre megalkotni. Nem oly sürgősek azok. Esetről-estre mehetünk, mikor szükség van, akkor alkossunk.

De már egy másik főbb elv is kibontakozik előttünk, amelyet nem szabad szem elől téveszteni, mert ez a való igazságnak felel meg. Ez pedig az lenne, hogy a közigazgatás államosítását az ügyesoportok szerint kellene végrehajtani, Bizzuk állami, kinevezett közegekre azokat a közigazgatási teendőket, amelyek országos érdekűek. Így a legszükségesebb és a

legsürgősebb feladat lenne a rendőrség és a közegészségügy államosítása. A közbiztonság országos érdek. Hasonlóképpen a közegészségügyi is. A járványok ellen egyes községek sikerrel nem küzdhetnek. A régi pandurvilág pedig arra tanít meg bennünket, hogy ha az egyik vármegyében rend volt, a közbiztonság jó lábon állott, akkor a szomszéd vármegyékbe szökdöstek a gonosztevők és onnan fenyegették az élet- és vagyonbiztonságot. Ki tagadhatná, hogy az állami csendőrség behozatala óta, közbiztonsági állapotaink nagy mértékben javultak. De ez a csendőrség csak a karhatalmat képezi és a vidéki városokra hatásköre ki nem terjed. A rendőrkapitányság, a főszolgabíró-ság, és a községi előjáróság lenne tulajdonképpen a rendőri hatóság. Hogy pedig ez a rendőri szervezet mennyire hiányos, az legjobban kitűnt most az új bűnvádi eljárás életbeléptetésével, mely az előnyomozatot a rendőri közegekre bizza. Mi azt hisszük, hogy a gyakorlatban ez a hiány még megdöbbentőbb módon fog nyilvánulni.

Nem is lehet kétségünk az iránt, hogy a közbiztonsági és a közegészségügyi rendszert államosítása nem odázható el többé. A rendőrség és a közegészségügy államosítása a belügyi tárca legfontosabb feladatait képezi. A többi reformokról csak azután fogunk beszélni.

A politikai helyzethez.

A magyar napi politika még mindig Széll Kálmán miniszterelnök fontos nyilatkozatainak hatása alatt van, melyeket a nemzetiségi kérdésben tett. Sajtó és parlament napról-napra új anyagot szolgáltat, mely a kabinet nemzeti politikáját különböző oldalról megvilágítja és annak helyességét minden irányban megerősíti. A nemzetiségek tudják immár,

hogy loyális maguktartása teljes elismeréssel találkozik a kormánynál, de minden centrifugális, államveszélyes tendencia kiméletlen megtorlást von maga után.

A miniszterelnök jeliséje, mely programjának alapjául szolgál, e tekintetben is iránymutatója lesz cselekvésének.

Mig azonban a nemzeti politika gyümölcsei lassabban érnek, a miniszterelnök utolsó beszédének, melyet a fiumei kérdésben tartott, gyors sikerét jegyezhetjük fel: a magyar kikötő város vezető elemei nem vonhatták ki magukat a kabinet fő meggyőző érvelése alól és miután a kormány jó akaratát készségesen elismerik s teljes bizalommal viseltetnek az ügy kölesönösen kedvező megoldása iránt, alapos kilátás létezik: hogy a fiumei állapotok már a legközelebbi jövőben orvosolva lesznek és a törvényes rend ismét helyre fog állni. Ez annál kíváncsabb, minthogy ép a folyó évre a magyar kereskedelem és Fiume városa érdekében tetemes beruházásokat szándékoznak fogantatba venni.

A katolikus autonómia ügye, Ugron pesszimizmus-játikus jóvendőmondásai dacára, aki Horánszky indítványának elfogadását az autonómia „temetésének” nevezte, ismét egy örömdetes lépést tett előre, a mennyiben a huszonhetes bizottság most már a hercegprímással és a vallásügyi miniszterrel lép érintkezésbe az autonómia organikus tartalmának tárgyalására vonatkozólag. Az állam is, a magas klérus is, mind a kettő barátja a katolikus autonómiának és az érdekelt tényezők hazafiassága gyorsítani fogja ennek a magyar társadalom kialakulására is fontos kérdésnek megoldását.

A hazai ipar pártolása céljából megindított társadalmi mozgalom már szép sikert jegyezhet fel. A lipótvárosi kaszinó példája, főleg az indítvány tartalmas indokolása által, Sámuel Lázár országgyűlési képviselő részéről, valamint a kaszinó tagjainak társadalmi súlyánál fogva, széles körökben termékenyítőleg fog hatni. Az ország számtalan kaszinói, klubjai és egyéb társas egyesületei nem fogják elmulasztani, hogy a szent propagandához csatlakozzanak és a hazafias kötelesség parancsának eleget tegyenek. Viszont az érdekelt körök kötelessége, hogy saját jól felfogott érdekükben a társadalmi mozgalom megkönyítésére siessenek, a legnagyobb nyilvánossággal hirdessék, mink van és hol, hogy kereslet és kínálat könnyű szerrel megtalálhassák egymást.

A székely cselédkérdés.

(Tekintettel a Székelyföld munkáskéz fölségére.)

(Folytatás és vége.)

Ismeretes dolog, hogy a munkások szerződtesénél egész családok szerződnek, tehát a családfő magával viszi a család tagjait s így az utlevélbe bekerülnek 24 éven alóli leányok is bőségesen, kiket legtöbb esetben szülőik ott Romániába szolgálatba adnak.

Ismeretes dolog továbbá, mint az a múlt évben a közdivásárhelyi szolgabírósnál történt vallatásokból kiderült, hogy 16 községből, névszerint: Bereczkből 86, Lemhényből 40, Almásból 20, Polyánból 10, Esztelnek, Csomortán, Bélafalva és Kurtapatakra 40, Altorjáról 10, Alsersnátonból 15, Martonfalva és Hatolykáról 10, Karatna, Volál, Peselnek és Szárazpatakról 30, összesen 261 leány volt távol, úgy, hogy legtöbb esetben maguk a szülők sem tudták, hogy hol vannak. (Lásd László Gyula székely-leányok és székely munkások sorsa.)

De ezen községek csak egy szögletéből valók Háromszék megyének, a többi helységeiből, valamint Csikmegyéből is a kivándorlás óriási áldozatokat szed.

Ha tehát el is tudnánk tekinteni azoktól a munkásoktól, kik utlevéllel mennek Romániába, de nem lehetünk tovább közönyösök azon elszegényedett, akár hányszor jőnevű családok leánygyermekéi iránt, kik itthon jó módu rokonságaik között álszeméremből szégyelnek szolgálatba állani; nem lehetünk közönyösök továbbá azon zsenge fiatal 14—16 éves leánykák iránt sem, kik innen az iskolázás befejezésével a határ szélén átszökve, ott lelketlen ember kereskedők körmei közé kerülve, erkölcsükből, becsületükből kiforgatva, legtöbbször

Összes tehetségeimet az érdemetlen világ boldogítására áldoztam.

S mindezekért nem kívántam nagy jutalmat, csak parányi gyöngéd szeretetett. És mi lett a bérem!? Durva kezek gunyakazaj kísérete mellett leszaggatták siró lantomnak hurjait; elragadták tőlem azt az angyalt is, kit szétfoszlott álmaimban nekem ígért a hazug remény.

Most lelkemben minden pillanat millió kint szül.

Hozzád jöttem ismét, te komor fenyves, hogy megvigasztalj s tapasztalnom kell hűtlenségedet. Pedig ezt nem érdemeltem tőled.

De azért van még egy eszköz, mely meg tud gyógyítani... Ez, ez a hideg vas! Egykor fényesen villogott, midőn a csattogó fegyverek tűzébe rohamtam vele, mert a durva erőszak véreben fűrésztém. S most — hajh! — rozsdá eszi. De ezért hü hozzám... Oh, ez, ez meggyógyít!

Igy beszél az ifju s övéből egy rozsdás tört kapott elő, melyet remegő kézzel emelt föl maga ellen.

Egyszerre éles sikoltás rázta meg a levegőt. A férfi kezéből kiesett a tör s egy ájult leány hullott merev karjai közé.

Az ifju a bámulattól meghatottam úgy ült, mintha kővé változott volna. Felesigázott idegzete egyszerre megdermedt. Előre azt hitte álmodik; majd meg arra gondolt: bizonyára ez angyal, kit a megbékült ég vezérelt ide, hogy elhárítsa tőle a halált.

A lányka szétomló fűrtjeinek aranyos tenge-rével úgy nézett ki a férfi erős mellén, mint a feslő hajnalpír a rideg havas ormán. Sugár természet könnyű ruha fődte, mely gyöngéden feszült bájos idomaira s szabadon lévő fehér lábaeskaival lágy fülszálak játszadoztak. Hattukeble úgy pihegett, mint egy üldözött kis madár.

Végre felnyitá ártatlan tűzben égő kék szeme párját s a hidegen bámuló ifjura tekintve, susogta:

„Ne öld meg magad!... Én — szeretlek!”

E hangokra, mint a lázas beteg nehéz álmából — fölrezzent a férfi; nem akart hinni a valónak. De ismét hallotta a remegő szavakat fülébe zengeni:

„Rég, hogy várlak... A fenyves tündére ígérte: majd hoz neken egy ifjut, a ki engem szeretni fog... Te vagy az! Virágot gyűjtöttem itt s e kis bokor mellett hallgattam végig panaszaidat... Oh, én nagyon, nagyon szeretlek!”

Ekkor érezte az ifju, hogy az őszinte szavak melegtől és a nyájas tekintet hevétől olvadni kezd fagyos lelke. Nem szólhatott semmit, csak halkan zogokva magához ölelte angyalkáját.

Az enyhe szellő tovább játszadozott a mosolygó virágokkal.

A fák árnyas lombjai közt gerlepár nevetgált.

A sötétzöld fenyves az illatos légtérben susogta: „Be szép is a nehéz élet, ha azt gyöngéd szeretet kíséri!”

Aztán az ifju megcsókolta az édes, piezi ajkakat, melyek oly pirosak és ártatlanok voltak, mint a hajnal legelső sugaránál kipattanó rózsabimbó.

* * *

Ti, szerelmes gyermekek, kik figyeltetek szavaimra, ne kaczagjátok le az öreg Hábadort, hogy hideg, kékülő ajkai ilyen szentimentális hangon beszélnek. Hajh, neki is valaha úgy égett a keble, mint most nektek. — Akkor született ez a mese is. — Kihamvadt szivemben keresgélve, csak úgy véletlenül akadtam rá.

Hábador.

ezifra ruhában bár, de egészség nélkül, minden nemes iránt közönyös lélekkel térnek vissza.

Valóban szájalom fogja el az embert, ha ilyen sápadt, magát nagyolni szerető, semmihez nem értő szerencsétlen nőkkal beszél.

S fel kell jaidulnunk azon gondolatra, hogy im ezekből lesznek a székely anyák. S míg otthon vitatkozunk, hogy ne vigyük ki, ne helyezzük el a székely leányokat az anyaországba, hol szigorubb felügyelet alá jutnak, helyesebb élet elveket, jobb példákat látnak, még sem semmisülnek meg s nem mennek oly hamar tönkre; addig Románia duskál a székely leányokban, sőt a mi legszomorubb, a határ szélétől egész Galaczig, annak sarát is székely nők képezik, olyanok, kik rendszeresen semmi ellenőrzés nélkül, kitéve a különféle csábításoknak, a veszedelmes lejtőkre ott jutnak.

Onnan Romániából hoznak olyan szellemet, olyan erkölcsöt haza, melynek sulya alatt a székely nép családi élete megfertőződéséről beszélhetünk.

Helyesen jegyzi meg László Gyula egyik röpiratában: „Tehát a magyar anyák vesznek el reánk nézve s ártanak kiszámíthatatlanul sokat fajunknak azzal, hogy oda át vérünk árán gyűlölködő ellenségeink számát szaporítják.” Ez állítás mellett bizonyít Dr. Székely György orsz. gyűl. képviselő „Háromszékvármegye Emlékkönyvé”-ben a Mezőgazdasági rovatban közzétett észleleteivel, hol így ír: Legyen szabad felemlítenem, hogy én a Romániába történő gyakori távozását munkásainknak, felette károsnak tartom, nem csak a megyei gazdasági viszonyok egészséges fejlődésére van hátrányos befolyással, hanem közegészségügyi és pénzügyi tekintetek is javasolják, hogy a kormány és birókos osztály a betegség megszüntetésén munkáljanak. A Romániában tartózkodók általában erkölcselenebb életet élnek ottan, mint itthon, sokan ragályos betegségekkel térnek vissza és a mikor az állam minden téren annyira rá van utalva az állami jövedelmek emelésére és a fogyasztási adók oly tekintélyes bevételi forrást képeznek, pénzügyi szempontból sem megvéteendő azon kár, mely az államra hárul tizezerék állandóan Romániában tartózkodása folytán. A ki tehát Románia süppedékes talajából kiemeli a serdülő leánygyermeket és nem enged, hogy anyja bűneit ott folytassa, hanem azt jó magyar családnál itthon helyezi el, hol gondos, takarékos háziasszonyok mellett jót, nemeset lát, ahhoz szokik: az nem a székely fajt gyengíti, hanem szándékosan, ésszerűen erősíti, erkölcsét védi.

Mi, kik az E. M. K. E. támogatásával a székely leányoknak az anyaországban való elhelyezése tárgyában tényleg akeziót fejtettünk ki, meggyőződünk, hogy a székely leányokra nézve a kivándorlás beszűntethető.

E tárgyban kaptunk 640 megkeresést, melyek tele vannak a hazafias lelkesültség legőszintébb hangjával, a helyek megválogatásával már a nyár folyamán meg lehetett volna szüntetni a székely leányoknak Románia felé való özönlését. Megtudtuk volna, ha ebben a társadalom s illetékes körök részéről támogatásban részesülnek. Hanem, a mi halatlán, szégyenlem kimondani, a székely közvélemény, mely éveken keresztül közönyösen nézte, hogy leányai mily gondatlanul hagyják el az országot s jó formán végleg megsemmisülnek fajunkra nézve, ellenünk fordult egyenesen, azon az alapon, ha elhelyezzük a leányokat, nagyobb lesz a cselédbér.

S ez alatt, míg itt a vita folyt, Kászomból, Esztelnek környékéből a mi bejelentő iverünk előjegyzett székely leányok nagy része kivándorolt Romániába.

Nem azért, hogy a Székelyföld tulnópes, hanem azért, mert arra a romániai kivándorlás s fajunk erkölcsi szétesésének veszélyei és hazafias szempontok köteleznek.

Nem vagyunk tehát a székely kitelepítésnek mi se barátja. De egyet értünk Beksics Gusztáv orsz. gyűl. képviselő „Erdély magyarsága” című a „Pesti Hírlap” múlt évi július 6. számában közölt cikkével, melyben azt mondja, hogy a székelységet meg kell menteni a Romániába való kivándorlás kényszerűségétől és veszélyétől. Máshelyt meg azt mondja, hogy ideiglenes efemer alakban elterelés szempontjából kitelepítések is egyelőre megengedhetők. Egyet értünk N. I. ural is, de csak abban a felfogásban, hogy ha mi a székely munkásnak Debreczenben, Szegeden adunk kenyeret, még mindig

itthon vagyunk s ez még nem kitelepítés és nem csalogatás, hanem faj fentartás ösztöne parancs-zavának meghallgatása. Igen, a mi nézetünk az, hogy foglalkozni kell a székely nép és munkás sorával, annak nyomorával. Meg kell figyeljük, tanulmányoznunk kell annak családi, vallási, magán életét, létigényeit, létfeltételeit, egyéni jellemét, mert csak így szerzett tapasztalataink fogják kijelölni a cselekvés helyes útját.

Nincs veszíteni való időnk, akár az E. M. K. E., a mint azt eddig is tette, akár a székely egyesület, akár az állam vagy O. N. Sz. vegye, de vegye kezébe haladéktalanul a székely munkások ügyét s míg közgazdasági helyzetünk javul, míg az állam amortizációs kölcsönökkel megszabadítja gazdáinkat, iparosainkat 8%-9%-os kölcsönei nyomásától, míg a gyárak, a kultura terjedése újra életre hívja a székelyeket, addig különösen leányaink részére, ismételen hangsúlyozom, tervszerűen nyitsuk fel a boldogulás útját kedves hazánkba, hogy így erkölcsükben a székely családnak megmentve, munkásságuk eredményével, mint az iparos pályákon elhelyezett székely fiuk segítsék megtartani családjaik megtámadott kis birtokát.

Kiss Jenő.

Takarékpénztárunk egy éve.

A közdivásárhelyi takarékpénztár eme szépen haladó, jól vezetett pénztárat most számol be 27-ik üzlet évéről. A mint e füzet adatait olvassuk, a fokozatos fejlődés képe tűnik fel előttünk, de minket nem annyira az elért pénzbeli eredmény érdekel, hanem inkább ama sok közhasznú intézmény, melyet ezen intézet létesített, illetőleg, melyeknek céljait szolgálja. A gőzfürdő, sétatér fentartása s a jótékony számla elég szépen igazolják ezen pénztárat humánus gondolkodását. Hogy a takarékpénztár múlt évi eredményéről beszámoljunk, néhány adatot ide igtatunk. Első sorban közöljük az igazgatóság jelentését, melynek szövege ez:

Tisztelt közgyűlés!

A kedvezőtlen nemzetközi pénzviszonyok, s az ebből folyó egész éven át tartott, magas kamatlábra való tekintettel, megnyugvással jelentjük, hogy intézetünk üzletkörében, az előző évihez képest számottevő hanyatlás egy üzletágban sem fordult elő.

A rendes kamatozás — úgy a betéti, mint a kikölcsönözésnél — az Osztrák-Magyar banknak október havában történt szokatlan magasra, 6%-ra, való felemelése következtében, intézetünk is a kikölcsönzési kamatot október 7-től $1\frac{1}{2}$ —1%-kal, a betéti kamatot pedig november hó 1-től 5%-ra emelte föl, a tőkekamat-adó hordozása mellett. Ezen intézkedés az üzleti eredményt kedvezően befolyásolván: ennek és az év folytán hátrálékos kamatoknak eredménye, a „Nyeremény- és veszteség-számlán” mutatkozó, a megelőző évinél 9758 korona 54 fillérrel nagyobb kamat jövedelem. Minthogy az elért nagyobb jövedelem egészben nem a lezárt üzletév eredménye, a tartalékalapok nevelése céljából 4000 koronát új tartalék-tőke képzésére irtunk, szilárdításul, betevő közönségünknek intézetünk iránt táplált bizalmára.

A négyezer koronán felüli összeget a magas visszleszámitolási kamat és a felemelt városi pótdó emésztette fel.

Intézetünk üzletmenete a szemelőtt tartott ovatosság mellett, a magas kamatláb által előidézett feszültség következtében sem zavartatott meg. A hitelígyények az ipar, kereskedelem és gazdaságra való tekintettel kielégítést nyertek; s igazgatóság azon törekvése, hogy az üzlet eddigi magasságában maradjon, sikerültnek mondható. Hitelünk kifelé korlátozva nem lett, s a betéti állomány csekély hanyatlást mutat. Veszteség évfolytán nem fordult elő.

Tisztelettel jelentjük, hogy a múlt évről még hatrállékban maradt „Gőzűst számlája” a kitüntetett 3531 korona 12 fillérrel a „Nyeremény- és veszteség-számlán”; és a Gőzfürdőnél a kellő pártolás hiánya miatt felmerült 405 korona 82 fillér többlet kiadás a „Kezelési költség-számlán” számoltatott el.

Indítványok során tisztelettel betérjesztjük a közdivásárhelyi jótékony nőegylet polgári leányiskola gondnokságának kellő időben beadott, a közgyűléshez intézett kérelmét, melyben az intézet ál-

tal a polgári leányiskola javára tett (ötezer frtos) Tizezer koronás alapítvány 4%-os kamatainak (két-száz frt) 400 koronának kiutalását kéri.

Tekintettel az ügy fontosságára, s az iskola megnyitja által támadt szükségére, pártolólág javasoljuk a kérelemnek helyet adni, s az 1898. év márczius hó 13-án tartott közgyűlés határozatától eltekintve, az alapítvány kamatait 1899. évtől (2000 frt) 4000 koronában folyóvá tenni s az igazgatóság által az 1899. év december havában előleg képpen kiutalt (120 frt) 240 korona kifizetését jóváhagyni méltóztassék.

Minthogy eddig sem szabály, sem közgyűlési határozat nem intézkedik a tisztviselőknek adandó korpótlékról, méltányosság tekintetéből, — hasonlóan más intézetekhez képest, — tisztelettel javasoljuk: azon intézeti tisztviselők részére — beleértve a vezérigazgatót is — kik már fokozati előmenetelre nem számíthatnak s tíz év alatt fizetés emelésben nem részesültek, tíz évi szolgálat után 10%-os és minden azután eltöltendő öt év után 5%-os korpótléket megszavazni.

Ha ezen javaslatunk elfogadásra talál, kivétel-kép kérjük ifj. Jakab István vezérigazgató és Benkő Gyula főkönyvvezetőnek — tekintettel hasznos és odaadó munkásságukra és hogy közel 10 év alatt fizetésemelésben nem részesültek, — a korpótléket ez év január hó 1-től folyóvá tenni.

Mielőtt rátérnénk az évi szárazmadás egyes főbb tételeinek előterjesztésére, szomorú kötelességet teljesítünk, midőn azon súlyos veszteségről emlékezünk meg, mely tiszteletes Kovács István igazgató tagtársunknak 1900. január hó 12-én történt elhalálása által intézetünket érte. Az elhunyt egyike volt azon még életbe lévő keveseknek, kik az intézet alapításánál közreműködtek. Tagja volt az intézet kezdete óta az igazgatóságnak, s nemes munkássággal szolgálta, mint igazgatósági jegyző is az intézet érdekeit, s annak fellendülése körül, érdemeiket szerzett. Azért hisszük, hogy a t. közgyűlés érzelmeivel találkozunk, a midőn kérjük, az elhunyt érdemeihez méltóan, részvételnek jegyzőkönyvileg kifejezést adni s az intézet által az elhunyt nevére „Koszoru megváltás” czimén tett 100 koronás alapítvány tételét helyben hagyni. Mely alapítvány az intézet által kezelve, évi kamata, minden iskolai év bezárása alkalmával, egy ev. ref. vallásu, kitűnő vallást tanuló fiúnak fog az elemi iskola igazgatósága meghallgatása mellett kiadatni. S végül helyét a napirend szerint az alapszabály 34. §-sa értelmében választásra kitűzni.

Az igazgatóság ezen jelentése után közölhetjük, hogy az intézet múlt évi forgalma 16.862.918 korona 40 fillér volt. A közdivásárhelyi polgári leányiskola részére régebben tett 10.000 koronás alapítvány IV. részlete fejében 2000 korona tőkésített. Egy részvény után az intézet 20 koronát fizet.

A jótékony számlán következő tételek foglaltatnak.

1. A háromszékmegyei „Erzsébet” árva-leány-nev. intézetnek	100 kor.
2. A közdivásárhelyi „Stephánia” menházának	50 kor.
3. A közdivásárhelyi vörös kereszt egyeletnek 25 tag után	50 kor.
4. A közdivásárhelyi ev. ref. kepeváltási alapnak	50 kor.
5. A közdivásárhelyi kantai r. k. templom javítására	50 kor.
6. A közdivásárhelyi önkéntes tűzoltó egyeletnek	50 kor.
7. A közdivásárhelyi Szegény gyermekeknek ruházatra	50 kor.
8. A K.-Vásárhelyt felállítandó kereskedelmi iskolának	50 kor.
9. A közdivásárhelyi olvasó egyeletnek	40 kor.
10. A közdivásárhelyi kereskedő ifjak társulatának	40 kor.
11. A közdivásárhelyi alsófoku ipariskolának	40 kor.
12. A közdivásárhelyi szegény sorsu tanulókat segélyező alapnak	20 kor.
13. A K.-Vásárhelyt felállítandó „Kosuth” szoborra	20 kor.
14. A K.-Vásárhelyt felállítandó 1848/49-ik szabadságh. eml.	20 kor.
15. A Bereczkben felállítandó „Gábor Áron” szoborra	10 kor.

Ujdonságok.

— **Időjárásunk** visszazökkent a rendes medrébe s olyan az idő, mint február végén szokott lenni. A közelebről Európán átvonult nagy hóviharak hatását mi is érezzük, a mennyiben az éjjelek nagy hideget s fagyot hoznak, de a nappalok elég enyhék.

— **Mulatságok.** Panaszkodunk, hogy rossz világot élünk s hogy általános a szegénység s még is egyik bál a másikat éri. Minden héten van egy s esetleg két bál is s mindenikre jut publikum. A múlt szombaton a koresolya egyesület tartotta meg a maga szokásos álarczos bálját, de igen vékonyka sikerrel. Ugy látszik, hogy az idén balszerencse üldözi ezen egyesületet, egyszer az idő nem kedvez a koresolyázásnak s máskor pedig a tisztelt közönség hagyja cserben. Denique ezen bálnak kevés publikuma volt s alapos deficittel végződött, mi nem lehet valami örvendétes az egyet igazgatóságára, mely személyes obligóban van a koresolya pálya tetemes költségeiért. Hanem megmaradt a remény, hogy „majd ha fagy“, rendbe jő a dolog.

Másnap, vasárnap a függelenségi kör tartotta meg bálját és pedig nagy sikerrel. A táncsterem ezuttal egészen megtelt közönséggel s tekintélyes tiszta jövedelem maradt a kör céljaira. Ezen bál sikerét első sorban özv. Jancsó Dénesné urasszony védnöksége és Dr. Szacsay Gyula ügyvéd ur elnöksége biztosította.

— **Helyreigazítás.** Lapunk múlt számában „Kézrekerített ökörtolvaj“ czim alatt egy közlemény jelent meg, melyben többek között az van állítva, hogy Király Sándor polyáni segédjegyző ur hamis marha járlatot állított ki. Ezen hírünkre nézve következő nyilatkozatot vettük:

Tekintetes szerkesztő Ur!

A Székelyföld folyó évi február hó 18-án kiadott 14. számában, a különféle rovatában, kézrekerített ökörtolvaj czimén egy közlemény jelent meg, mely részbe valótanságot foglalván magába, aboz nekem is hozzászólásom van s annak korrigálása tekintetből kérem sziveskedjen a következőket becses lapjába fölvenni. Hogy Király Sándor által hamis marha járlat állított volna ki, az teljesen légből kapott hamis és hazug állítás, mert Király Sándor jegyző irnok a marhalevél kiállításával korrektül és szabályosan járt el. Nevezett k. polyáni Csűrös Ignác nevére k. szentléleki Csűrös György nevére írt s pecsételt 1010., 1011. vegyes számú marhajárlatra lett írt a 688., 689. sz. marhajárlat kiállítva, s így itt sem hamisan, sem szabálytalanul kérdezt marhalevél járlat kiállítását nem lett, tehát a közlemény ezen részét rosszakaratú hazug rágalmazásnak nyilvánítom, miért az illető a szükséges lépéseket meg fogja tenni.

Különben tek. szerkesztő urnak tisztelettel lévén K.-Polyán, 1900. február 20.

alázatos szolgálja:

Zonda Mihály,

k. jegyző.

Mi magunk részéről csak annyit kívánunk kijelenteni, hogy mi a kérdéses cikket a Csik-Szeredában megjelenő helyi lapból vettük át szó szerint s igen sajnáljuk, hogy ez által Király Sándor segédjegyző urnak kellemetlenséget okoztunk. Zonda Mihály nyilatkozata alapján, nevezett cikkeknek Király Sándor ura vonatkozó részét visszavonjuk. A büntető bíróság dolga — hol a vizsgálat már folyamatban van — kitisztázni, hogy miképen lehet a Király Sándor ur által egészen szabályszerűen kiállított marhalevelekkel két lopott ökröt eladni.

— **Nyilvános köszönet.** Mindazon igen tisztelt jóakaróinak, a kik felejtethetetlen férjem elvesztése alkalmából, szomorú hajlékomban, vigasztaló soraikkal felkeresni szivesek voltak, fogadják ez uton leg-hálásabb köszönetemet. Vörösberey. Özv. Erdélyi Károlyné.

— **A kereskedő ifjak** társulata által rendezendő bálra a meghívók széthordattak. A táncsterem feldíszítésére megrendelt cikkek és meglepetési díszes emléktárgyak, melyekkel az azon résztvevők kitüntetve lesznek, szintén megérkeztek. Tehát a készülődések ezen kellemesnek ígérkező táncestélyre nagyban folynak. És így nincs egyéb hátra, mint tisztelettel kérni fel mindazokat, kik egy kedélyes multság örömeiben részesülni óhajtának, hogy azon minél számosabban megjelenni sziveskedjenek.

Zárvizsga-estély. Kovács Tivadar balletmester, tánciskolájának befejezésére, f. hó 25-dikén (vasárnap) egy jelmezes nemzeti, szalon és francia tánczok bemutatásával egybekötött vizsga-estélyt rendez, melyre a készülődések nagyban folynak. A szülők és érdeklődők nagy várakozással néznek az est sikere elé, melyre kellő biztosítékot nyújt Kovács balletmesternek a mütánczok betanítása körül kifejtett példás szorgalma és buzgó kitartása. A bemutatandó jelmezes tánczok szép műsorából felemlítjük a következő számokat. Menuet de la cour. Francia rococo-táncz XIV. Lajos korszakából eredeti francia jelmezben, 6 pár által lejtve. Sir Roger. Angol kosztüm táncz, 5 pár által lejtve. Magyar Szóló, Verbunkos, Grazianna, Mingnon, Magyar-Társalgó, Pas de Quatre, Pas de Patineur, Boston és végül: Dans de Follets et Bébés, (Boszorkány és bóbé táncz). Azonkívül levizsgálása az összes szalon és társas tánczoknak. A mütánczok és mutatvány számok bemutatása pontban 7 órakor veszi kezdetét. Kik tévedésből meghívót nem kaptak és arra igényt tartanak kéretnek ezimeiket a táncziskolában bejelenteni, hol jegyek is előre válthatók.

— **Az új postatarifa.** Még most is igen gyakran megesik, hogy a közönség nem veszi figyelembe a január elseje óta főnálló új postai díjszabást és küldeményeit a régi díjszabás szerint bérmentesíti. A különbözetet pedig a posta behajtja a czimzettén. Az ilyen kellemetlenségek elkerülése érdekében ajánlatos az új tarifának különösen a következő tételeit figyelembe venni:

A külföldre szóló közönséges levelek bérmentetésének díja 15 gramként nem mint eddig volt 10 kr, vagyis 20 fillér, hanem 25 fillér. Németországba, Szerbiába, Montenegróba, Boszniába, Hercegoviniába, és Auszriába szóló levelek továbbra is 10 fillér maradt. A nyílt levelező lapok díja, ha Ausztriába, Németországba, Boszniába vagy Hercegoviniába, Szerbiába vagy Montenegróba szólnak nem (mint eddig volt) 2 kr = 4 fillér, hanem 5 fillér. A többi külföldi államba szóló levelező lapok díja 10 fillér. Az ajánlási díj, a melybe szóló ajánlott küldemények kivételével, nem mint eddig volt 10 kr vagyis 20, fillér, hanem 25 fillér.

— **Meghívó az „Erdélyi Gazdasági Egylet“ által — a Földmívelésügyi m. kir. Miniszter erkölcsi és anyagi segélyével — tartandó 1900-iki ingyenes népszerű téli gazdasági előadások háromszékvármegyei (III.) sorozatára.** Az előadások sorrendje: I. Nyefalván. Az áll. iskola termében. Február hó 25-én, vasárnap d. e. 10—12 óráig: Szász István áll. állattenyésztési felügyelő: A házi állatok okszerű téli takarmányozásáról. Suba Károly gazdatiszt: A buza és árpa termeléséről. Márczius hó 4-én, vasárnap d. e. 10—12 óráig: Gál Károly áll. tanító. A baromfitermesztésről. Apor Albert közjegyző. A gyümölcstermesztésről. II. Uzonban. A község háza nagy termében. Február hó 25-én, vasárnap d. u. 4—6 óráig: Szász István áll. teny. felügyelő: Az állattenyésztésről általában. Imreh Lajos birtokos: A komló termeléséről. Márczius hó 4-én, vasárnap d. u. 4—6 óráig: Dankó Áron áll. tanító: A kosárfonásról. Vén Árpád áll. g. tan.: A gyümölcstermesztésről. III. Oltszemen. A község háza termében. Február hó 25-én, vasárnap d. e. 10—12 óráig: Kése Lajos j. áll. orvos: Az állategészségügy köréből. Apor Albert közjegyző: A gyümölcstermesztésről. Márczius hó 4-én, vasárnap d. e. 10—12 óráig: Herepey Sándor tiszartó: Talajmívelésről, talaj mívelő gépek és eszközökről. Nagy Imre polg. isk. tan.: A trágyázásról trágyanemekről és kezelésről. IV. Léczfalván. Az iskola helyiségében. Márczius hó 3-án, szombaton d. u. 1/23—1/25 óráig: Hajdó Ödön állatorvos: Az állatok ragadós, járványos betegségeiről. Keresztes Ede közjegyző: A talajmívelésről. Márczius hó 10-én szombaton d. u. 1/23—1/25 óráig: Magyar György k. isk. ig. tan.: A baromfi tenyésztésről. Dankó Áron áll. tanító: A kosárfonásról. V. Kovásznán. A Deák Imre féle szinkörben. Február hó 24-én, szombaton d. e. 10—12 óráig: Bodor János ev. lelkesz: Utasítások a székely kiscgazdák méhészkedéséhez. Szász István áll. teny. felügyelő: Az állattenyésztésről általában. Márczius hó 4-én, vasárnap d. u. 2—4 óráig: Bakcsy József j. áll. orvos: Az állategészségügy köréből. Kovács Pál m. kir. főerdész: Az erdőhasználatról. VI. Zágomban. Az áll. iskola nagytermében. Február hó 25-én, vasárnap d. u. 3—5 óráig: Csusz Tamás g. ism. isk. tan.: Konyha

és gyümölcs kertészet köréből. Bodor János ev. ref. lelkesz. Utasítások a székely kiscgazdák méhészkedéséhez. Február hó 26-án, hétfőn d. e. 10—12 óráig. Keresztes Ede közjegyző: A talajmívelésről. Bakcsy József j. áll. orvos: Az állategészségügy köréből. Február hó 26-án, hétfőn d. u. 3—5 óráig: Szász István áll. teny. felügyelő: Az állattenyésztésről általában. Dr. Tóth Samu körorvos: A székely gazda lakásának egészségügye. VII. Alsó-Csernátonban. Az iskola helyiségében. Február hó 25-én, vasárnap d. u. 3—5 óráig: Bodor Géza ev. ref. esperes: A tag birtokba vételekor követendő új gazdálkodás rendszere. II. Vén Árpád áll. gazd. tan.: Gyümölcsfa nevelésről. VIII. Szent-Lélek. A község házában. Márczius hó 4-én, vasárnap d. u. 2—5 óráig: Cséser Lajos növényterm. szaktanár: A mesterséges takarmányok termesztéséről. Balázs Károly áll. orvos: Az állatok ragadós, járványos betegségeiről. Márczius hó 11-én, vasárnap d. u. 2—4 óráig: Cseh Lajos áll. isk. ig. tan.: Baromfi tenyésztésről, Vén Árpád áll. g. tan.: Gyümölcsfa nevelésről. Minden előadaskor ingyen osztatnak ki gazdasági könyvek és füzetek! A rendező bizottság.

HIRDETÉS.

Sz: 5515/899 tkvi.

Árverési hird. kivonat.

A kézdivásárhelyi kir. törvényszék, mint tkvi. hatóság közhírré teszi, hogy Dr. Szacsay Gyula ügyvéd által képviselt, az első magyar gazdasági gépgyár részvény-társaság végrehajtónak Vajda Ferencz és Bene Lajos végrehajtást szenvedett elleni 1300 frt. tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében a kézdivásárhelyi kir. törvényszék területén levő, Alsó-csernáton és Dálnok község határában fekvő, az alsócsernátoni 378. sz. tjkvben A + 2054/2. hrsz. ingatlanra 51 frt. 3808. 3811. hrsz. ingatlanra 3 frt. 3948. hrsz. ingatlanra 8 frt. 6056/2. hrsz. ingatlanra 22 frt. 2700/1., 2700/1a hrsz. ingatlanra 59 frt. 4648. hrsz. ingatlanra 96 frt. 2622. hrsz. ingatlanra 84 frt. 5874 hrsz. ingatlanra 44 frt. 4186 hrsz. ingatlanra 101 frt. 3565. hrsz. ingatlanra 117 frt. Az alsócsernátoni 1110. sz. tjkvben A + 7336/28. hrsz. ingatlanra 8 frt. 7341/239. hrsz. ingatlanra 3 frt. Az alsócsernátoni 1803. sz. tjkvben A + 7343/96. hrsz. ingatlanra 7 frt. 2054/1. hrsz. ingatlanra 50 frt. A dálnok 161. sz. tjkvben A + 4955. hrsz. ingatlanra 204 frt. ezennel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte, és hogy a fennebb megjelölt ingatlanok az 1900. évi márczius hó 2-ik napján d. e. 9 órakor Alsócsernáton és d. u. 3 órakor Dálnok község házában megtartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási áron alól is eladatni fognak.

Árverezni szándékozók tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-kát készpénzben vagy az 1881. évi LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi december hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt ovadékképes értékpapírban a kiküldött kezéhez letenni avagy az 1881. LX. t. cz. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt átszolgáltatni.

A kir. törvényszék, mint tkvi. hatóság. K.-Vásárhelyt, 1899. évi szeptember hó 28-án.

(18. 1—1)

Veress,
kir. tvszéki bíró

Ny. Ifj. Jancsó M.-nél K.-Vásárhelyt.